

ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про Рекомендації парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства"

Верховна Рада України постановляє:

1. Схвалити Рекомендації парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства" (додаються).
2. Кабінету Міністрів України до 1 січня 2008 року проінформувати Верховну Раду України про стан виконання Рекомендацій за підсумками парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства".
3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин.

**Голова Верховної Ради
України**

О. МОРОЗ

**м. Київ
22 березня 2007 року
N 817-V**

СХВАЛЕНО
Постановою Верховної Ради України
від 22 березня 2007 року N 817-V

РЕКОМЕНДАЦІЇ

парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства"

Учасниці та учасники парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства" (далі - учасниці та учасники парламентських слухань), які відбулися 21 листопада 2006 року, констатували, що на шляху забезпечення прав та основних свобод людини суттєвою перешкодою є насильство. Як правило, найбільше потерпають від насильства жінки.

Найпоширенішим і найбільш складним для протидії є насильство в сім'ї. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.

Проблема подолання насильства над жінками з 1990-х років постійно перебуває в полі зору світової громадськості: було ухвалено Декларацію Організації Об'єднаних Націй про викорінення насильства щодо жінок (1993 рік), Конвенцію ООН про боротьбу з міжнародною організованою злочинністю та Протокол до неї про запобігання, припинення і покарання торгівлі людьми, зокрема жінками і дітьми (2000 рік), Пекінську декларацію і Платформу дій, прийняту в ході 4-ї Всесвітньої конференції з питань жінок (Пекін, 1995 рік), і Резолюцію про нові заходи й ініціативи, направлені на втілення в життя Декларації і Пекінської платформи дій, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН в рамках 23-го надзвичайного засідання (Нью-Йорк, 5 - 9 червня 2000 року).

Докладає багато зусиль у питанні боротьби з насильством над жінками і Рада Європи. Про це свідчить прийняття Комітетом міністрів низки рекомендацій державам - учасникам Ради Європи: Рекомендація N R(85) 4 про насильство в сім'ї, Рекомендація N R(91) 11 про сексуальну експлуатацію, порнографію і проституцію, а також про торгівлю дітьми і підлітками, Рекомендація N R(93) 2 про медико-соціальні аспекти поганого поводження з дітьми, Рекомендація N R(2000) 11 про боротьбу з торгівлею людьми з метою сексуальної експлуатації.

За останні роки протидія насильству з боку європейського співтовариства вийшла на новий рівень. 30 квітня 2002 року Комітетом міністрів була прийнята Рекомендація (2002)5 щодо захисту жінок від насильства. Вона спрямована на мобілізацію зусиль країн - членів Ради Європи проти насильства щодо жінок. Зазначена Рекомендація тлумачить термін "насильство проти жінок" як акт гендерного насильства, який призводить або може призвести до фізичної, сексуальної або психологічної шкоди або страждання жінок, включаючи загрозу таких дій, залякування, безпідставне позбавлення свободи, що виникають у приватному або публічному житті.

Прийнявши у травні 2006 року Резолюцію 1512 (2006) щодо об'єднання парламентів для подолання побутового насильства над жінками, Парламентська асамблея Ради Європи ініціювала проведення пан'європейської кампанії Ради Європи по боротьбі з насильством над жінками на рівні національних парламентів країн-учасниць. Парламентський вимір кампанії розпочався в листопаді 2006 року і триватиме до березня 2008 року.

Учасниці та учасники парламентських слухань підтримали ініціативу ПАРЄ та відзначили, що проведення цих слухань стало практичним кроком, який засвідчив приєднання нашої держави до пан'європейської кампанії Ради Європи проти насильства щодо жінок.

Україна, виконуючи взяті на себе міжнародні зобов'язання, послідовно вживає заходів у напрямі подолання насильства над жінками. Останнє десятиріччя позначене суттєвими здобутками у формуванні законодавчої бази та інституційного механізму в цій сфері. Зокрема, 12 липня 1995 року було прийнято Постанову Верховної Ради України "Про рекомендації учасників парламентських слухань щодо реалізації в Україні Конвенції ООН "Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок", в якій прямо вказувалося на необхідність створення державних структур з надання кваліфікованої психолого-консультативної допомоги жінкам, які постраждали від насильства і зневаги в сім'ї. Зазначена Постанова активізувала процес виконання нашою державою Конвенції ООН "Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок". Національний план дій на 1997 -

2000 роки щодо поліпшення становища жінок і підвищення їх ролі у суспільстві та Національний план дій щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню гендерної рівності у суспільстві на 2001 - 2005 роки передбачали значну кількість заходів щодо подолання насильства в сім'ї та боротьби з торгівлею людьми. 5 березня 1999 року було прийнято Постанову Верховної Ради України "Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок", 14 березня 2001 року постановою Кабінету Міністрів України затверджено програму "Українська родина", які спрямовувалися на зміцнення інституту сім'ї, формування партнерських відносин в родині, рівного розподілу обов'язків між подружжям.

Зусилля влади були зосереджені і в напрямі боротьби з торгівлею людьми, яка почала набувати загрозливих масштабів. Продаж жінок та примусова проституція є характерними проявами насильства і являють собою серйозні порушення основних прав людини. За останні роки наша держава вжила помітних заходів щодо боротьби з торгівлею людьми. У 1999 році Кабінетом Міністрів України було прийнято першу національну Програму запобігання торгівлі жінками і дітьми, у 2002 році затверджено нову Комплексну програму протидії торгівлі людьми на 2002 - 2005 роки. Ці програми передбачили фінансові, управлінські та організаційні ресурси для адекватної протидії торгівлі людьми. Верховна Рада України в 2004 році ратифікувала Конвенцію ООН по боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю (Палермську Конвенцію) та додаткові протоколи до неї, зокрема Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї. У січні 2006 року були ухвалені зміни до статті 149 Кримінального кодексу України (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини), якими покарання за торгівлю людьми приведено у відповідність із Палермською Конвенцією.

На думку учасниць та учасників парламентських слухань, знаковою подією стало ухвалення у 2001 році Закону України "Про попередження насильства в сім'ї", який став першим серед країн Центральної і Східної Європи та СНД спеціальним законом у сфері боротьби з насильством над жінками. Прийняття цього Закону засвідчило, що протидія гендерному насильству стала частиною державної політики.

Разом з тим учасники та учасниці парламентських слухань наголосили, що діяльність з боку органів виконавчої влади у сфері попередження насильства в сім'ї потребує суттєвого вдосконалення.

У значній частині регіонів України відсутні заклади для жертв насильства в сім'ї, зокрема кризові центри та центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї; рівень соціальної реклами у сфері попередження насильства в сім'ї є низьким; потребує покращення інформаційно-просвітницька діяльність та роз'яснювальна робота; міжвідомча координація у питаннях попередження насильства в сім'ї є недостатньою; відсутня статистична звітність у цій сфері. Трапляються непоодинокі випадки відмов відповідних органів приймати заяви про вчинення насильства в сім'ї.

Практика застосування Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" засвідчила, що він потребує вдосконалення. Існують проблеми ізолювання осіб, які вчинили насильство в сім'ї, від жертв цього насильства. Вимагають доопрацювання з урахуванням диференційованого підходу питання застосування санкцій за вчинення насильства в сім'ї та порушення вимог захисного припису.

Стверджуючи, що насильство проти жінок у будь-яких його проявах є порушенням прав людини та основних свобод жінок, а також перешкоджає їх реалізації та призводить до дискримінації жіночої статі як в рамках суспільства, так і в сім'ї,

висловлюючи занепокоєність, що насильство по відношенню до жінок у сім'ї та суспільстві, незалежно від його форми, продовжує зростати;

вважаючи, що боротьба з насильством щодо жінок повинна супроводжуватися терміновими та ефективними заходами з попередження, розслідування та покарання за усі форми насильства щодо жінок, включаючи насильство в сім'ї або родині,

учасниці та учасники парламентських слухань "Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства" звертаються до всіх посадових осіб, наділених владними повноваженнями,

- демонструвати на власному прикладі повагу до прав жінок, не допускати самим, засуджувати і вживати всіх необхідних заходів щодо викорінення насильства проти жінок, надавати допомогу жертвам насильства;

- гарантувати жінкам можливість повноцінного здійснення їх прав шляхом формування суспільства, яке поважає жінку, а також шляхом прийняття дієвих заходів з притягнення до відповідальності правопорушників і злочинців, які вчинили насильство щодо жінок;

- забезпечити захист прав жінок з боку членів сім'ї, оскільки найбільш поширеним видом насильства над жінками є домашнє насильство,

і закликають всі органи державної влади України в рамках своєї компетенції долучитися до пан'європейської кампанії Ради Європи проти насильства щодо жінок та рекомендують:

1. Верховній Раді України:

1) вдосконалити законодавство з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема щодо видів санкцій (запровадження альтернативних видів покарань, в тому числі громадських робіт) по відношенню до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї;

2) організувати розміщення інформації щодо проведення парламентських заходів з питань попередження гендерного насильства на веб-сайті Верховної Ради України та в газеті "Голос України";

3) посилити парламентський контроль за дотриманням законодавства у сфері попередження гендерного насильства.

2. Кабінету Міністрів України:

1) під час розробки проектів законів про Державний бюджет України на 2008 рік та на наступні роки передбачати фінансування програм стосовно попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, збереження репродуктивного здоров'я нації, створення і функціонування мережі кризових центрів для жертв насильства в сім'ї, центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї та діяльності відповідних органів, які здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї;

2) спрямувати діяльність відповідних органів виконавчої влади на виконання заходів з попередження гендерного насильства, зокрема:

Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту -

розробити комплекс заходів щодо реалізації на національному рівні кампанії Ради Європи по боротьбі з насильством проти жінок;

організувати видання державною мовою Рекомендації Rec(2002)5 Комітету міністрів Ради Європи та Пояснювальної записки до неї;

створити базу даних органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на попередження гендерного насильства;

забезпечити раннє виявлення сімей, в яких відбувається насильство або є реальна загроза його вчинення, та організувати соціальний супровід таких сімей;

розробити методіку раннього виявлення дітей, які потерпають від насильства в сім'ї та поза сім'єю, здійснювати поетапне впровадження електронного банку даних щодо дітей, які потрапили у складні життєві ситуації;

залучати громадські організації до реалізації заходів з протидії насильству в сім'ї, підтримувати їх діяльність;

залучати чоловіків до активної участі у боротьбі зі всіма формами насильства проти жінок, включаючи насильство в сім'ї або родині;

узагальнювати практику застосування законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї;

розробити та розповсюдити методичні рекомендації щодо організації роботи з попередження насильства в сім'ї;

підвищувати фаховий рівень спеціалістів, які працюють у сфері попередження насильства в сім'ї;

збирати та регулярно публікувати статистичну інформацію щодо поширеності насильства в сім'ї, а також про заходи, які вживаються щодо його попередження;

запровадити широкомасштабну інформаційну та роз'яснювальну роботу з метою підвищення рівня правової культури населення щодо проблем насильства в сім'ї;

Міністерства внутрішніх справ України -

надати пріоритетного значення профілактиці та боротьбі з гендерним насильством, включаючи торгівлю людьми та насильство у сім'ї або родині;

для збільшення дієвості заходів з попередження насильства в сім'ї, посилення захисту жертв такого насильства внести пропозиції щодо підвищення правового статусу дільничних інспекторів міліції;

забезпечувати оперативний розгляд звернень і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї та вжити заходів щодо недопущення випадків відмови від реєстрації звернень про насильство в сім'ї;

підвищити рівень розслідування актів насильства щодо жінок;

забезпечити особливу увагу до жертв насильства в сім'ї, які потерпають від його повторних проявів;

Міністерства охорони здоров'я України -

забезпечити створення мережі центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї;

ввести до навчальних програм у закладах базової середньої та вищої медичної освіти, післядипломної освіти курси з питань попередження насильства в сім'ї та допомоги його жертвам для медичних працівників усіх спеціальностей;

Міністерства освіти і науки України -

ввести до навчальних програм усіх закладів, що готують медичних, педагогічних працівників, психологів, юристів, правоохоронців, курси з питань попередження насильства в сім'ї та допомоги його жертвам;

запровадити проведення тренінгів та семінарів з питань запобігання та протидії насильству в сім'ї у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;

Державного комітету статистики України - удосконалити систему державної статистичної звітності з питань попередження насильства в сім'ї;

Державного комітету телебачення і радіомовлення України -

у межах державного замовлення на виробництво та розповсюдження телерадіопрограм для державних потреб забезпечити систематичне висвітлення електронними засобами масової інформації питань попередження насильства в сім'ї та торгівлі людьми;

забезпечити на умовах державного замовлення виробництво і розміщення соціальної реклами щодо попередження гендерного насильства;

передбачити видання на умовах державного замовлення літератури, яка сприятиме попередженню гендерного насильства;

сприяти висвітленню у друкованих засобах масової інформації актуальних завдань держави у сфері попередження гендерного насильства;

Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій -

вживати відповідних заходів щодо попередження всіх форм насильства щодо жінок, зокрема насильства в сім'ї;

забезпечувати виконання регіональних програм, спрямованих на реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї.

© Інформаційно-аналітичний центр «ЛІГА», 1991 - 2009
© ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2007 - 2009

